

El compromís amb Catalunya, sobretot des de la cultura, li va costar haver de patir els efectes de la censura en els seus dos primers llibres i a partir d'aleshores ser seguit i controlat per la policia franquista en les cursos i conferències que impartia a diversos indrets o en les seves activitats d'Església. Amb l'arribada de la democràcia, i dedicat finalment a l'ensenyament, la seva saviesa, el seu esperit crític però sempre constructiu, la disponibilitat per col·laborar en el millorament de les persones i del país, el feien respectat per tothom.

Per temperament i per convicció volia passar desapercebut, tenia en la discreció una norma de vida, però les seves capacitats i els seus criteris no deixaven a ningú indiferent i així se li ha reconegut en diversos àmbits. De conversa amable, sempre interessant, els qui

hem tingut la sort de fer-la no podem oblidar la sensació de pau, de veritat, de lucidesa, de seny, que aportaven les seves paraules. De redacció pulcre i precisa, els seus articles al Ronçana, des del primer número i fins que la salut li ha permès, eren sovint una petita lliçó, ni que fos sobre un tema aparentment intranscendent.

Se n'ha anat amb la mateixa discreció que ha viscut, però a nosaltres ens queda el record inesborrable i sobretot el testimoni. Hem tingut un autèntic regal. Ha estat un referent per a molts dels qui l'hem conegut i tant de bo la seva obra es mantingui present per generacions. Segur que gaudeix de la pau que tant ha desitjat.

Jaume Dantí i Riu

Record d'un mestre

Amb aquest títol, en Joan Ruiz i Calonja començava un article al número 114 de la revista Ronçana (juliol-setembre de 1982) en motiu de la mort de Jordi Rubió i Balaguer.

L'article és un record emocionat vers "una de les personalitats més importants de la cultura catalana contemporània" amb qui -en Joan deia textualment- "he tingut la sort de treballar i tractar-lo assíduament durant anys, me'n considero, bé que modestíssim, deixeble".

Els professors que vam tenir la sort de compartir amb en Joan aquells primers vuit anys de l'Escola La Vall del Tenes, avui Institut, i que hem seguit gaudint de la seva amistat al llarg dels anys, ens podem sentir identificats amb moltes de les coses que ell deia en aquest article d'elogi al que considerava el seu mestre.

No sé si és una gosadia parlar d'en Joan, que ens ha deixat, fent meves les seves pròpies paraules, però les he trobat tant escaients que no m'hi he pogut resistir. Les cito textualment:

"...em sembla que no puc pas de deixar d'explicar-ne alguna cosa als qui tinc més a prop (...) perquè considero imprescindible que la nostra gent conegui, més enllà del soroll i la faramalla, de les revistes acolorides i de les pantalles de televisió, quins han estat els homes que han edificat de debò la nostra cultura, i, per tant, la nostra nació. I potser més encara perquè, en contrast amb la trista imatge tòpica del savi distret i estrafolari, i en contrast amb els savis públics que solen exhibir-se amb satisfacció, (...) ha estat mestre sense ostentació, estudiós rigorosíssim, creador d'obres sòlides i persona d'una integritat i una humanitat exemplars".

"...parlàvem, (...) però d'una cosa a l'altra podia arribar a sortir de la manera més natural qualsevol tema, perquè sabia de tot, havia llegit de tot. Escoltar com parlava era una lliçó particular de cultura universal i una sorpresa contínua: no calia més que escoltar. Això sense cap pedanteria, sense cap afany de lluir-se, opinant d'una manera senzilla: «Jo no en sé prou, però em sembla que...»"

"Mai no li vaig sentir dir una frase ofensiva, però mai tampoc un fals elogi".

"...Ell va saber fer de la saviesa, no una glòria sinó una virtut; i del seu interès per tot, del passat i del present, no sols un humanisme sinó una lliçó d'humanitat. Deu ser per això que tots els qui el vam tractar l'hem considerat un mestre".

En Joan era un enamorat de Santa Eulàlia i del Vallès. Sota el seu mestratge va començar l'Escola La Vall del Tenes. Fins a la seva jubilació van ser vuit anys de treball incansable, però gratificant. Avui l'Institut té una gran experiència acumulada, però en aquell moment ho tenia tot per fer.

Com exemple voldria recordar les classes de català que fèiem els dissabtes del primer curs, 1980-81, a les vuit del matí, tots els professors sota el guiatge sempre savi i humil d'en Joan. En aquell moment encara hi havia pocs llibres de text publicats en català i tots nosaltres havíem fet els estudis en castellà. Acabàvem de sortir del franquisme. Per això eren necessàries aquelles classes. A partir d'aquell moment ja no diríem "passillo" sinó passadís i no podíem "despejar" una incògnita, sinó aïllar-la, i no era "equis" sinó ics. I ja no ens faria més mal la "muñeca" sinó el canell... Avui aquells voca-